

CIBG
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Medicinale Cannabis

Informatiebrochure voor patiënten

Inhoudsopgave

Inleiding	03
Wat is medicinale cannabis?	04
Bijwerkingen	07
Dosering en gebruik	08
Instructies voor gebruik en dosering	10
Medicinale cannabis op vakantie	12
Vergoeding	13
Meer weten?	15
Colofon	16

Inleiding

Deze brochure is bedoeld voor patiënten die medicinale cannabis gebruiken of willen gaan gebruiken en meer willen weten over het product en het gebruik daarvan. U vindt in deze brochure informatie over medicinale cannabis, de toepassing en de effecten.

Wat is medicinale cannabis?

Cannabis bestaat uit de gedroogde bloemen van de vrouwelijke plant van *Cannabis sativa* L (hennepplant). Andere namen voor cannabis zijn marihuana of wiet. Cannabis bevat verschillende werkzame bestanddelen, zoals dronabinol (THC) en cannabidiol (CBD). THC is meestal het hoofdbestanddeel, maar ook de andere inhoudsstoffen – zoals CBD – kunnen een bijdrage leveren aan de werkzaamheid. De samenstelling bepaalt de werking en de bijwerkingen van de cannabis. De cannabis die via de apotheek verstrekt wordt, voldoet aan de hoogste kwaliteitseisen en is alleen bedoeld voor gebruik als medicijn. Daarom spreken we over medicinale cannabis.

Variëteiten

Er bestaan verschillende soorten medicinale cannabis, variëteiten genoemd. Deze variëteiten verschillen van elkaar in samenstelling en sterkte, en daarmee ook in werking. In de apotheek zijn drie variëteiten verkrijgbaar: Bedrocan, Bedrobinol en Bediol. Elk van de drie beschikbare variëteiten heeft zijn eigen vastgelegde sterkte en samenstelling.

Variëteit	Gehalte dronabinol (THC)	Gehalte cannabidiol (CBD)
Bedrocan	ca. 19%	< 1%
Bedrobinol	ca. 12%	< 1%
Bediol	ca. 6%	ca. 7,5%

Figuur 1: variëteiten medicinale cannabis

Welke variëteit het meest geschikt is, hangt af van de klachten. Zo zijn er aanwijzingen dat cannabis met een hoog gehalte CBD (zoals Bediol) bij inhalatie goed werkt tegen pijn en spasmen bij patiënten met multiple sclerose (MS). Door de ontstekingsremmende eigenschappen van CBD geeft deze variëteit bij inhalatie mogelijk ook betere effecten dan de andere variëteiten bij aandoeningen die gepaard gaan met ontstekingsreacties.

Cannabis met voornamelijk THC (Bedrocan en Bedrobinol) heeft de voorkeur bij aandoeningen zoals het syndroom van Gilles de la Tourette en therapieresistent glaucoom en bij klachten zoals gewichtsverlies, misselijkheid en braken.

Bij chronische zenuwpijnen start men vaak eerst met Bediol (als inhalatie) en bij onvoldoende pijnverlichting stapt men over naar een variëteit met een hoger THC-gehalte. Ook kan men starten met Bedrocan (als thee) of variëteiten en toedieningsvormen combineren.

De uitwerking is niet alleen afhankelijk van de klachten, maar verschilt ook van persoon tot persoon. Uw arts bepaalt in overleg met u welke variëteit en welke toedieningsvorm voor u de beste keuze is.

Kwaliteit

Medicinale cannabis moet aan een aantal kwaliteitseisen voldoen. Zo mogen er geen bestrijdingsmiddelen, zware metalen, schimmels en bacteriën in medicinale cannabis zitten. Dit wordt streng gecontroleerd.

Uit onderzoek is gebleken dat cannabis uit de coffeeshop lang niet altijd voldoet aan deze kwaliteitseisen. Medicinale cannabis uit de apotheek voldoet wel. Deze wordt namelijk geteeld door telers die hiervoor een vergunning hebben gekregen van het BMC. De teler moet de cannabisplant telen onder vastgestelde en gecontroleerde omstandigheden.

Welke aandoeningen?

Er zijn voldoende aanwijzingen dat medicinale cannabis werkzaam kan zijn bij:

- pijn, spierkrampen en spiertrekkingen bij MS of ruggenmergschade
- misselijkheid, verminderde eetlust, vermagering en verzwakking bij kanker en aids
- misselijkheid en braken als gevolg van medicatie of bestraling bij kanker, hepatitis C- of hiv-infectie en aids;
- chronische pijn (voornamelijk als de oorzaak in het zenuwstelsel zit bijvoorbeeld door beschadiging van een zenuwbaan, fantoompijn, aangezichtspijn of chronische pijn die blijft bestaan na het genezen van gordelroos)
- syndroom van Gilles de la Tourette
- therapieresistent glaucoom

Daarnaast zijn er diverse aandoeningen waarvoor steeds meer gegevens en positieve berichten van patiënten en artsen beschikbaar zijn. Wetenschappelijk gezien is de werkzaamheid van cannabis hiervoor nog onvoldoende bewezen. Voorbeelden hiervan zijn Morbus Crohn, colitis ulcerosa, epilepsie, jeuk, migraine, reuma, reumatoïde artritis, ADHD en hersentrauma (zie ook www.cannabis-med.org).

Medicinale cannabis speelt vooralsnog geen rol bij de genezing van de aandoeningen, maar kan wel de klachten van de aandoeningen verminderen. Ook kan medicinale cannabis de doseringen en bijwerkingen van andere medicatie verminderen. Het is aan de arts om te bepalen bij welke aandoening en in welke situatie medicinale cannabis een geschikte keuze is. Een arts is daarbij niet gebonden aan de lijst met aandoeningen zoals hierboven vermeld. Wel schrijft een arts medicinale cannabis alleen voor als de gangbare behandelingen en geneesmiddelen niet voldoende helpen of te veel bijwerkingen geven.

Bijwerkingen

Patiënten blijken medicinale cannabis in het algemeen goed te verdragen. Bijwerkingen treden vooral op bij gebruik van hogere doseringen of bij gebruik samen met een middel dat de bijwerkingen versterkt (bijvoorbeeld alcohol). Meestal zijn lage doseringen al voldoende, bijwerkingen komen daarom relatief weinig voor.

Bekende bijwerkingen van medicinale cannabis zijn effecten op de stemming, slapeloosheid en hartkloppingen. Andere effecten zijn ontspanning, lachbuien, honger, grotere gevoeligheid voor gewaarwordingen als kleuren en muziek, loomheid en een verstoorde beleving van tijd en ruimte. Ook kan het reactievermogen verminderd zijn, vooral tijdens de eerste uren na gebruik.

Bij hogere doseringen kunt u 'high' worden. Dit is een gevoel van euforie dat langzaam verandert in een tevreden gevoel van kalmte en rust. De veranderde waarneming kan verwarring oproepen. Al deze effecten verdwijnen in het algemeen na een paar uur.

Heeft u een erfelijke aanleg voor psychoses (zoals schizofrenie) of andere psychische klachten, dan moet u eerst met uw specialist overleggen voordat u medicinale cannabis gaat gebruiken. Dit geldt ook als u een hartpatiënt bent.

Chronisch cannabisgebruik tijdens de zwangerschap kan invloed hebben op de ongeboren vrucht. Ook gaan bestanddelen van de cannabis - zoals dronabinol (THC) - over in de moedermelk. Het gebruik van medicinale cannabis tijdens zwangerschap en borstvoeding raden wij dan ook af. Voor uitgebreidere informatie kunt u terecht bij uw arts of apotheker.

Roken

Het regelmatig roken van cannabis is schadelijk voor de gezondheid. Het kan de longen beschadigen en ontstekingen van keel, neus en longen veroorzaken. Daarom raden we het roken van de medicinale cannabis af. Inhaleren met een betrouwbare verdamper is wel een geschikte toedieningsvorm.

Afhankelijkheid

Afhankelijkheid treedt in het algemeen niet op als u cannabis alleen als medicijn gebruikt. U gebruikt medicinale cannabis meestal in een lagere dosering dan bij recreatief gebruik van cannabis. Wel moet u voorzichtig zijn als bij u al eerder sprake was van afhankelijkheid.

Langdurig gebruik van hoge doseringen cannabis kan wel leiden tot afhankelijkheid. Stoppen kan dan ontwenningssverschijnselen veroorzaken, zoals milde vormen van rusteloosheid, prikkelbaarheid, slapeloosheid en misselijkheid.

Dosering en gebruik

Uw arts bepaalt in overleg met u:

- welke variëteit het meest geschikt voor u is
- hoeveel medicinale cannabis u per keer en per dag nodig heeft
- hoe u medicinale cannabis gebruikt

Vaak zult u beginnen met een lage dosering (zie ‘Instructies voor gebruik en dosering’). Als dit onvoldoende resultaat geeft, dan zal uw arts de dosering langzaam verhogen. Er is geen maximale dosering vastgesteld. Uw arts kan bij onvoldoende resultaat de dosering blijven verhogen. De dosering kan daardoor variëren van 1 kopje thee per week tot meerdere grammen per dag.

U kunt medicinale cannabis op verschillende manieren gebruiken, bijvoorbeeld als thee of door inhalatie na verdamping (met een verdamper). Het is voor de werkzaamheid belangrijk dat u cannabis verhit voor gebruik. Roken van medicinale cannabis raden wij af.

Bij inhalatie neemt het lichaam de werkzame bestanddelen snel op. Het maximale effect treedt hierdoor al binnen 15 minuten op. Na ongeveer drie tot vier uur is medicinale cannabis uitgewerkt. Bij inhalatie is de dosering vrij goed bij te sturen. Als de werking onvoldoende is, dan kunt u eventueel iets meer inhaleren. Ook kunt u stoppen als de werking voldoende is of als u last krijgt van bijwerkingen.

Bij gebruik van medicinale cannabis als thee duurt het minimaal 30 tot 90 minuten voordat u iets merkt van de werking. Het maximale effect wordt bereikt na gemiddeld twee tot drie uur. En het duurt vier tot acht uur voordat het is uitgewerkt. Gelijktijdige inname van vetrijk voedsel kan de opname van de werkzame stoffen verbeteren.

Bedrocan en Bedrobinol zijn in de vorm van gedroogde bloemtoppen (flos) beschikbaar. De variëteit Bediol is als granulaat op de markt, waarbij de bloemtoppen vermalen zijn. Bij gebruik van een verdamer of bij het zetten van thee maakt het niet uit of u gegranuleerde of niet-gegranuleerde medicinale cannabis gebruikt.

Instructies voor gebruik en dosering

Als thee

De variëteit Bedrocan is het meest geschikt voor het bereiden van thee.

- Breng 500 ml (0,5 liter) water afgedekt aan de kook.
- Voeg 0,5 gram (ongeveer 2 theelepels of 1 maatschepje) medicinale cannabis toe.
- Draai het vuur zacht en laat de thee nog 15 minuten zachtjes met de deksel op de pan doorkoken.
- Neem de thee van het vuur en zeef de thee.
- Bewaar de thee in een thermoskan als u deze nog op dezelfde dag wilt drinken.

Als u thee voor een aantal dagen wilt zetten, gebruik dan 1 gram (ongeveer 4 theelepels of 2 maatschepjes) medicinale cannabis op 1 liter water.

Na de bereiding - zoals hierboven beschreven - voegt u een zakje of theelepelt koffiemelkpoeder toe aan de nog warme thee. Daarna laat u de thee afkoelen en bewaart u de afgekoelde thee in de koelkast. Na afkoelen is de thee een aantal dagen houdbaar in de koelkast. Koffiemelkpoeder voorkomt dat de werkzame stoffen in de thee na het afkoelen gaan plakken aan de binnenkant van de theekan of mok waardoor de thee minder werkzaam wordt.

Als u thee uit de koelkast wilt gebruiken, mag u deze weer opwarmen. Ook mag u suiker, siroop of honing toevoegen om de smaak te verbeteren.

Dosering:

U start met het drinken van 1 kop (0,2 liter) thee 's avonds. Als u na een tot twee weken een onbevredigend resultaat heeft, dan kunt u - in overleg met uw arts - 's ochtends een extra kop (0,2 liter) thee drinken. Geeft de thee bij u onvoldoende verlichting van de klachten, dan kunt u - samen met uw arts - inhalatie van medicinale cannabis overwegen. Inhalatie werkt sneller en sterker dan thee. Bovendien is de juiste dosering makkelijker te bepalen.

Inhalatie

Gebruik voor de inhalatie van medicinale cannabis een betrouwbare verdamper. Verdampers - met gebruiksinstructies - zijn verkrijgbaar bij Stichting NCSM en in de apotheek. De apotheek kan de verdampers bestellen bij Fagron.

Dosering:

- Plaats de eerste keren ongeveer 200 mg (1 theelepel of 1/2 maatlepel) medicinale cannabis in de verdamper.
- Verhit de cannabis en inhaleer daarna een keer.
- Wacht 5 tot 15 minuten voordat u weer een keer inhaleert.
- Herhaal dit enkele keren - inclusief wachten tussen twee inhalaties - tot u het gewenste effect bereikt of tot (psychische) bijwerkingen optreden. Doe dit in het begin een of twee keer per dag.
- Het is belangrijk dat u de dosering langzaam opbouwt. U kunt pas na verloop van tijd meerdere keren per dag inhaleren. Overleg dit wel altijd eerst met uw arts. De dosering en gebruikte hoeveelheden cannabis kunnen namelijk sterk variëren tussen individuele patiënten.

Medicinale cannabis die u eerder heeft gebruikt in een verdamper kunt u nog 2 tot 3 keer opnieuw gebruiken. Er komen dan nog steeds werkzame stoffen vrij.

Het roken van cannabis - zowel met als zonder tabak - raden wij af. Ook raden wij het gebruik van een waterpijp af omdat u ook hierbij schadelijke stoffen inhaleert.

Medicinale cannabis op vakantie

Medicinale cannabis valt onder de Opiumwet. Dit houdt in dat u zich moet houden aan bepaalde regels bij het gebruik van medicinale cannabis. In Nederland is het in het bezit hebben van medicinale cannabis - voorgeschreven door de arts en afgeleverd door de apotheek - toegestaan. Dit geldt echter niet voor (de meeste) andere landen.

Als u medicinale cannabis mee wilt nemen naar een van de Schengenlanden heeft u hiervoor een Schengenverklaring nodig van het CIBG van het Ministerie van VWS. Op de website van het CIBG (www.cibg.nl) kunt u hier meer informatie over vinden.

Als u medicinale cannabis naar een ander land dan een Schengenland wilt meenemen, moet u daar toestemming voor vragen bij de ambassade of het consulaat van dat land. Dit moet u tijdig regelen.

Vergoeding

Zorgverzekeraars vergoeden medicinale cannabis niet standaard. Sommige zorgverzekeraars vergoeden medicinale cannabis gedeeltelijk via een aanvullende verzekering. Informeer daarom bij uw zorgverzekeraar naar het vergoedingsbeleid voor medicinale cannabis.

Meer weten?

Als u nog vragen heeft, neem dan contact op met uw arts en/of apotheker. Bij meer algemene vragen kunt u - of uw arts of apotheker - ook contact opnemen met het Bureau voor Medicinale Cannabis (BMC) van het CIBG, Ministerie van VWS in Den Haag. Het BMC is het nationale cannabisbureau. Dit bureau is verantwoordelijk voor de productie van cannabis voor medicinale en wetenschappelijke doeleinden. Op de website van het BMC (www.cannabisbureau.nl) vindt u antwoorden op de meest gestelde vragen over medicinaal gebruik van cannabis.

Relevante websites

- Bureau voor Medicinale Cannabis (BMC): www.cannabisbureau.nl
- CIBG, Ministerie van VWS: www.cibg.nl
- International Association for Cannabinoids as Medicine: www.cannabis-med.org
- Nederlandse associatie voor legale Cannabis en haar Stoffen als Medicatie (Stichting NCSM): www.ncsm.nl

Colofon

Deze brochure is een uitgave van

Instituut voor Verantwoord Medicijngebruik en het Bureau voor Medicinale Cannabis (BMC) van het CIBG, ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).

© Ministerie van VWS en Instituut voor verantwoord medicijngebruik, herziene versie, december 2009.

De brochure kunt u downloaden van de website van het BMC en van het Instituut voor Verantwoord Medicijngebruik (www.medicijngebruik.nl).

Tekst

mw. drs. K.H. Bongaerts (Instituut voor Verantwoord Medicijngebruik)

mw. drs. K. Höner-Snoeken (BMC)

mw. dr. H.J.M.G. Nelissen-Vrancken (Instituut voor Verantwoord Medicijngebruik)

Met medewerking van

mw. dr. J.G.M. Deckers (BMC)

dhr. dr. A. Hazekamp (Universiteit Leiden)

mw. E.J. Koster (BMC)

mw. mr. C. Sandvos (BMC)

dhr. dr. M. J. van de Velde (BMC)

De informatie in deze brochure is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Het BMC en Instituut voor Verantwoord Medicijngebruik kunnen echter geen aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade ten gevolge van het gebruik van informatie uit deze brochure, of het zonder doktersadvies wijzigen, stoppen of aanpassen van de behandeling.

Vormgeving Optima Forma

Fotograaf Martin Hogeboom

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
CIBG, Bureau voor Medicinale Cannabis

Instituut voor Verantwoord Medicijngebruik

Het CIBG is een uitvoeringsorganisatie van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. De organisatie is als project gestart in 1995. De naam CIBG stamt uit 2000 en staat voor Centraal Informatiepunt Beroepen Gezondheidszorg. Sindsdien heeft de organisatie steeds meer taken gekregen. Het huidige takenpakket is ondertussen zo breed dat de naam niet meer ladingdekkend is. Daarom gebruiken we in onze communicatie alleen de lettercombinatie CIBG.

Deze brochure is een uitgave van
Instituut voor Verantwoord Medicijngebruik
en het Bureau voor Medicinale Cannabis (BMC)
van het CIBG, ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport (VWS).

Postadres

Postbus 16114 | 2500 BC Den Haag
T (070) 340 51 13 | F (070) 340 74 26